

Tåsinge Husholdningsforening

af Birthe Christensen

Landøkonomisk Husholdningsforening – Troense Husholdningsforening – Tåsinge Husholdningsforening – Familie og Samfund – Tåsinge Familieforening.

Kært barn har mange navne, det gjaldt også husholdningsforeningen/-foreningerne på Tåsinge.

Tåsinge Husholdningsforening ville have fyldt 101 år i år, hvilket giver stof til eftertanke. Kvinderne her på øen opdagede tidligt, hvilken vej pilen viste. For at tage del i samfundet var det vigtigt at følge med i udviklingen både på det sociale og politiske område, men bestemt også inden for den daglige husholdning, som gennem mange år udelukkende var kvindernes domæne.

Inspirationen

I 1908 blev Malt Herreds Husholdningsforening i Ribe Amt stiftet. Baggrunden herfor var at den lokale landboforening havde et husholdningsudvalg, som forsøgte sig med aftenkoleundervisning. Det blev en stor succes, og konsulenter i landboforeningen foreslog at følge succesen op og danne husholdningsforeninger. Husholdningsforeningernes primære opgave var dengang at dygtiggøre kvinder til det daglige arbejde i hus og hjem. Ankerhus Husholdningsseminarium ved Sorø, hvor Magdalene Lauridsen var forstanderinde, blev arnestedet til husholdningsforeningerne landet over. Magdalene Lauridsen har betydet meget for den faglige oplysning af husmødre. I 1921 stiftedes DSDH, *De Samvirkende Danske Husholdningsforeninger*.

Hvad har det med Tåsinge at gøre, kan man spørge? En af initiativtageren til den lokale husholdningsforening på Tåsinge var Marie

Skare i Skovballe, hun havde været på Ankerhus Husholdningsseminarium i 1908. Her blev Marie inspireret til at tage hjem og prøve at stifte en husholdningsforening. Først henvendte Marie Skare sig til dyrlæge Rasmussens hustru, Augusta Rasmussen i Landet, hun var med på ideen. De tog derefter kontakt til andre kvinder rundt om på Tåsinge, som også bakkede op om ideen med at virke for dygtiggørelse af kvinderne til at udfylde deres plads i hjem og samfund.

Formålsparagrafferne

Desværre findes der i dag kun nogle løse blade fra den nydannede forenings første protokol,

Marie Skare, bosat på Skaregaard i Skovballe, var initiativtager til dannelsen af en husholdningsforening på Tåsinge.

derfor kender vi ikke selve stiftelsesdagen, dog kender vi årstallet 1914 samt lovene.

Foreningens formål:

At varetage husmoderens interesse i at bidrage til at fremme økonomi, sparsommelighed og flid, såvel i hjemmet som i samfundshusholdningen.

Dette formål tilstræbes ved:

At arbejde for husøkonomisk oplysning og ved at yde vejledning i forskellige husholdnings-spørgsmål, dels gennem møder, dels gennem afholdelse af korte kurser og foredrag – at arbejde for unge pigers dygtiggørelse til hjemmets gerning – at foretage fællesindkøb – at virke for forøget udnyttelse af haven.

Foreningens første formand var Augusta Rasmussen fra dyrlægeboligen i Landet, og bestyrelsen bestod af i alt 11 valgte kvinder. Den ordinære årlige generalforsamling afholdtes i november. Kontingentet på 2 kr. blev opkrævet i februar måned.

Der blev oprettet en mulkt kasse med bøde på 1 kr. for uden gyldig grund at udeblive, og bøde på 25 øre for ikke at møde til den aftalte tid.

Kvinder, som var fyldt 14 år, kunne optages i foreningen. Mænd kunne optages som passive medlemmer for at støtte foreningen.

Foreningens tilbud

Allerede fra starten var der tilbud på henkogningskurser hele 4 steder på øen under ledelse af Fru Eliasson.

Kurserne fandt sted følgende steder: Søby Forskole d. 28. juli, Bjerreby Forsamlingshus d. 29.-30. juli, Taasinge Forsamlingshus i Landet d. 31. juli og Bregninge Kro d. 14.-15. sept. Efter datoerne at dømme har fru Eliasson, som kom udefra, overnattet på Tåsinge i forbindelse med de første henkogningsdemonstrationer.

Det var et stort fremskridt at kunne henkoge bær, frugter og grøntsager, tænk at man nu kunne opbevare disse fødevarer helt hen til jul, ja måske endnu længere. Når grisen blev slagtet, kunne meget af kødet nu henkoges i stedet for at blive saltet. Men henkogningsglas skulle købes, og det var en ekstra udgift i hus-

Husholdningsforeningens første formand, Augusta Rasmussen, fra dyrlægeboligen i Landet fotografert ca. 1904 i færd med at bade sine 4 piger. (Foto: Søren Lolk)

holdningen. Man foreslog derfor i husholdningsforeningen at foretage fællesindkøb hos en lokal købmand. Bestyrelsen indgik således aftaler med lokale købmænd om, at hvis man købte gennem foreningen, gav købmanden 20 % i rabat på glassene.

I husholdningen var der meget hårdt arbejde, bl.a. storvask. Det hjemmenvævede sengetøj var tungt, arbejdstøj og duge ligeledes. Familierne var ofte store, så vasketøjsstakken derfor også stor. Først blev tøjet sat i blød, derefter kogt i gruekedel. For at få tøjet rent blev det gnutbet på et vaskebræt. Men at gnutte tøj på et vaskebræt og stå med hænderne i vand en hel dag var meget hårdt, også for ryggen. Da der begyndte at komme moderne hjælpemidler købte husholdningsforeningen en FERM vaskemaskine. Den blev indkøbt lige før 2. verdenskrig og kom til at stå hos et bestyrelsesmedlem. Når vaskedagen nærmede sig, kunne medlemmerne reservere vaskemaskinen og derefter låne den for 3 kr. »Fermen« stod på en vogn, så den nemt kunne transporteres fra sted til sted. Efter krigen blev fællesindkøbene færre og færre, folks økonomi bedre og bedre, og allerede i slutningen af krigen var det meget aftagende med at låne »Fermen«, folk fik selv elektriske hjælpemidler.

Foreningerne

I Troense-Vindeby området blev kvinderne i 1931 enige om at danne deres egen husholdningsforening. Grunden vides ikke med sikkerhed. Det kan tænkes, at navnet på den daværende forening, som var Tåsinge Landøkonomiske Husholdningsforening, signalerede, at det var en forening, som var mest interessant for landbokvinder, og de fleste landbokvinder boede på den sydlige del af Tåsinge.

Troense Husholdningsforening meldte sig fra starten i landsorganisationen D.S.D.H., De Samvirkende Danske Husholdningsforeninger. Som medlem af D.S.D.H. fik Troense Husholdningsforening mulighed for gratis konsulentbistand fra uddannede husholdningskon-

sulenter, mulighed for foredrag, mad-demonstrationer og ernæringslære.

I 1934 meldte Tåsinge Landøkonomisk Husholdningsforening sig også ind i D.S.D.H. og fik derved også mulighed for at bruge uddannede konsulenter, samtidig ændredes foreningens navn til Tåsinge Husholdningsforening.

Foreningerne skulle på det tidspunkt betale 30 kr. årligt pr. medlem for at være medlem af D.S.D.H., men det var penge, som var godt givet ud. Foreningerne fik rigtig mange gode informationer, som man kunne give videre til medlemmerne. Medlemmerne kunne få råd om alt, lige fra råd om nyt køkken, kostvejledning og til hvordan en vanskelig plet på du-gen kunne fjernes. Foreningerne kørte hvert sit løb til hen i 1970'erne, men samarbejdede derefter mere og mere.

I 1980'erne og 1990'erne blev medierne gode til at formidle kostvejledning, boligindretning og alt nyt inden for madlavning. Samtidig blev stadig flere husmødre udearbejdende og havde derfor mindre tid til at deltage i arrangementer. Medlemstallet faldt i foreningerne, derfor kunne man se det fornuftige i at lægge foreningerne sammen igen. Dette blev effektueret i 1990.

D.S.D.H. som landsorganisation, var opbygget i kredse landet over, husholdningsforeningerne på Tåsinge hørte til Fyn Langelands Kreds. Senere ændrede D.S.D.H. navn til Familie og Samfund.

I 1998 blev bestyrelsesmedlemmerne i Tåsinge Husholdningsforening enige om at gå ud af fællesskabet Familie og Samfund, og igen være en uafhængig forening. Man sparede derved et årligt kontingent på 75 kr. pr. medlem af husholdningsforeningen. Tåsinge Husholdningsforening skiftede navn til Tåsinge Familieforening. Prisen for medlemskab var nu 125,00 kr. årligt pr. medlem.

Kurser

De korte kurser foregik fra starten, som før nævnt, i forsamlingshusene i Bjerreby eller i

Landet, på Skovballe Kro, Bregninge Kro eller i Søby Forskole. I halvtredserne skete en udvikling i det lokale samfund, der blev bygget centralskoler i Sundhøj og Lundby. Kurser og mad-demonstrationer blev derefter afholdt på skolerne. Lokalerne havde foreningerne gratis, det var en stor hjælp til økonomien, samtidig var lokalerne langt mere velegnede end de hidtidige undervisningssteder.

Efterhånden fortsatte de unge piger med at gå i skole efter konfirmationen, og bagefter gik de i gang med en uddannelse. De kom derfor ikke længere i huset hos en erfaren husmoder. Foreningen kunne se, at der var en opgave i at undervise i madlavning. På Lundby Skole kørte kursus i skolekøkkenet en aften om ugen i vinterhalvåret. Underviser var Margit Simonsen Riis, som var D.S.D.H. lokale konsulent.

Aftenskole

Aftenskolen fungerede i det små fra starten, men udviklede sig til at have en størrelse, som kunne måle sig med Svendborgs aftenskoler. Foreningen havde stor nytte af centralskolerens eksistens, her var netop de lokaler, som de skulle bruge, desuden gav kommunen tilskud til aftenskolens arbejde. Der blev undervist i kjolesyning, håndarbejde, sprog, porcelænsmaling, stoftryk, blomsterbinding, callanetic, Tåsinge koret blev startet osv. Der var mange aktiviteter. På et tidligt tidspunkt, blev der ansat en aftenskoleleder, som tog sig af arbejdet med at engagere lærerne, søge tilskud fra kommunen, indkassere penge fra eleverne, ja alt, hvad der hører til for at få en aftenskole til at køre. Aftenskolen fungerede fortræffeligt i hele resten af foreningens levetid. Der blev efterhånden tilføjet kurser, såsom patchwork, yoga, overløksyning, vandgymnastik og litteraturkreds. Kurserne spændte vidt.

I 2003 etablerede aftenskolen og Svendborg Kommune et samarbejde om at starte hold med styrketræning for ældre. Først i kommunalt regi, hvor kursisterne fik undervisning i

Legestuebørn danser om juletræet 1986.

styrketræning med hensyntagen til den enkeltes fysik. Herefter i aftenskoleregi. Deltagerne kunne komme 1-2 gange om ugen. Fysioterapeut Gudrun Ingemann ledte holdene. Det blev meget populært, ofte var der venteliste til dette hold.

Da Tåsinge Familieforenings aftenskole opførte i 2011, var der ikke mindre end 61 forskellige aftenskolehold.

Legestue

I 1972 var der en flok »piger«, som besluttede at gøre noget for de små børn, som ikke var i pasning uden for hjemmet og derfor ofte ikke havde noget modspil fra jævnaldrende børn. De ville have godt af at komme ud og i kontakt med andre børn på samme alder, inden de skulle til at gå i børnehaveklasse eller skole. Tåsinge Familieforening fik lov til at låne lokalerne i børnehaveklassen på Lundby Skole et par timer hver uge. Der var en fast lege-stueleder samt to forældre eller bedsteforældre som skiftende hjælpere. Der var gennemsnit-

lig 20 børn i gruppen. En succes som fortsatte til Tåsinge Familieforening ophørte.

Arrangementer

En stor håndarbejdsudstilling, i samarbejde med D.S.D.H., blev arrangeret i Tåsinge forsamlingshus den 16-11-1954. *Danmarks Folkelige Broderier*. Det var den første udstilling af sin art i hele Danmark. Tåsinge var et passende sted at afholde en forsøgsudstilling, da det er en ø, et afgrænset område. Bestyrelsesmedlemmerne gjorde et kæmpe arbejde med at samle gamle håndarbejder ind. Man gik fra hjem til hjem, bad om man måtte låne håndarbejder, som var bevaret gennem tiden. Tidsgrænsen var fra efter 1870 og frem til 1954, og der blev samlet 400-500 stykker håndarbejder. Disse håndarbejder blev noteret og skrevet op. Det var interessant, da hver egn har sit særpræg. Efter denne succes kunne Danmarks Folkelige Broderier fortsætte vide-

re landet over med sogneudstillinger, der var rigtig mange udstillinger. De bedste broderier blev senere samlet i amtsudstillinger.

I 1988, hvor stavnbåndsløsningen havde 200 års jubilæum, havde husholdningsforeningen og Taasinge Museum samarbejde om jubilæet. Husholdningsforeningen fik etableret en køkkenhave ved museet, som den ville have set ud for ca. 200 år siden. Produktionsskolen i Svendborg var behjælpelig med at flette pilehegn. Husholdningsforeningen anlagde haven og passede den de første år. Foreningen var behjælpelig med at bage 700 stk. æbleskiver, som blev solgt til festdeltagerne. Desuden blev der solgt »polakker«, en blanding af guldøl, porter og 5 ml snaps, journalist Marianne Kjær havde læst om drikken i Generalløjtnant Frederik Juels optegnelser. Man holdt sig dog mest til kaffe og æbleskiver eller pølser og alm. øl. Museumsleder Helle Ravn fra Lan-

Formand og senere hovedbestyrelsesmedlem Sigrid Højte Jensen får i 1954 overrakt vandrepokalen, som D.S.D.H. delte ud hvert år. Birthe Christensen overrækker pokalen, Sigrid var ikke i stand til at deltage i mødet på Nyborg Strand, derfor blev pokalen overrakt efterfølgende.

geland's Museum holdt festtalen og der var underholdning af Tåsinge Folkedansere og af Tåsinge Koret.

Foreningens stiftelse havde aldrig været markeret, men i 1984 blev bestyrelsesmedlemmerne enige om, at 70-året for foreningen skulle fejres. Gamle ting blev indsamlet, og der blev etableret en fin udstilling med gammelt køk-kengrej, om det så var henkogningsglas med kirsebær, dateret 1945, var de med. Aftenen fejredes med spisning, festtaler og underholdning. En aften med at se fremad, samt mindes, det var godt for samarbejdet.

Årlige tilbagevendende arrangementer

Blandt de årlige tilbagevendende arrangementer var luciaoptog. Lundby Skole var altid parat til at hjælpe med at få et hold børn til at komme og synge. Julemødet blev holdt i Bjerreby forsamlingshus.

Udstilling af aftenskolens arbejder fandt sted i Tåsinge forsamlingshus, grundet der var mest plads. Udstillingen var et tilløbsstykke, da aftenskolen var i berøring med mange personer. Der var tombola, så udgifterne for leje af forsamlingshuset blev dækket. På den måde kunne foreningen undgå at opkræve entre af de mange besøgende til udstillingen

Ting, som kursisterne havde fremstillet, var udstillet. Damerne, som havde gået til syning, gik mannequin med tøj, som de selv havde syet i vinterens løb. Tåsinge Koret underholdt med sang.

Løvfaldsturen om efteråret var også en sikker aktivitet, og det lige fra foreningens start. Der blev arrangeret besøg på forskellige institutioner, fabrikker, museer, slotte, haver, ja, kun fantasien satte grænser. Målet var at inspirere og få ideer med hjem. Der var løvfaldsture lige frem til foreningens ophør. Den første udflugt, der er nævnt i protokollen, var besøg på et hønseri. For nutidens kvinder måske ikke

Dåbskjolen på billedet hørte til de mange fine håndarbejder, som blev indsamlet i 1954. Dåbskjolen findes nu på Taasinge Museum. (Foto: Taasinge Museum)

så interessant, men det hjalp dengang husmoderen til at få sat system i hønseriet derhjemme og tjene penge til sig selv enten ved salg af æg eller fjerkræ.

Foredrag

Igennem de 95 år foreningerne har eksisteret, har der været utallige gode foredrag. Mange kendte og mindre kendte personer har talt i foreningerne. Jeg har valgt ikke at nævne nogle frem for andre. Dette gælder ligeså med formænd og bestyrelsesmedlemmer, ingen nævnt ingen glemt. Dog ved et kig i kassebogen fra 1926, ses at Fru Thit Jensen var engageret til at holde foredrag i Bjerreby Forsamlingshus. Det fremgår, at kaffe til bestyrelsen kostede 2 kr. og te til Fru Thit Jensen kostede 3,25

Helle Petersen og Birthe Christensen arbejder i den nyanlagte køkkenhave på museet. (Foto: Ugeavisen)

Bestyrelsen i 1986. Fra venstre Lilly Bønneløkke, Ann Strandhaug, Grethe Hansen, Helle Petersen, Birthe Christensen, Birgit Jørgensen, Asta Mortensen, Mary Højte Andersen. Da D.S.D.H. startede blev medlemmerne kaldt »HATTEDAMER«. Dette billede er kun for sjov i anledning af 70 års jubilæet.

kr. I kassebogen er det den eneste gang, hvor te nævnes, ellers var det kun kaffe, der blev drukket. Annoncering i to aviser kostede henholdsvis 9,93 kr. og 5,50 kr. Fru Thit Jensen skulle have 100 kr. for foredraget, desuden var der udgifter på 8 kr. til taxa fra færgen til forsamlingshuset og retur. Indtægterne var 161,62 kr. Foreningen havde i forbindelse med arrangementet et overskud på i alt 30,42 kr. Et medlemskort kostede dengang 2 kr. Fremmødet var godt. Mange af deltagerne har uden tvivl været cyklende til foredraget, man var ikke så pivede.

Afslutning på foreningen

I 2011 valgte Tåsinge Familieforening at lukke foreningen, den daværende formand ønskede ikke at fortsætte på grund af sygdom. Der var ikke andre, som ønskede at tage opgaven op. En beslutning med vemod.

AOF fik tilbudt at overtage aftenskolen. Ved overdragelsen af aftenskolen, med 61 hold, havde formanden en del møder med AOF i Svendborg. Glæden fra AOF's side var stor, og de var meget beærede over at være blevet valgt.

Det sidder jo også som var det syet til hende.

(Foto: Ole Berner)

Jeg har selv syet tøjet

Tåsinge Husholdningsforenings damer mannequin'er i Landet Forsamlingshus

Mannequinopvisning i Tåsinge Forsamlingshus i Landet. (Avisudklip Fyns Amts Avis)

Luciaoptog i Bjerreby Forsamlingshus, mens der stadig var trappe ned til salen.

Billede af overrækkelsen i Tåsinge Hallens cafeteria, hvor 4 foreninger fik hver 10.000 kr. til at gøre en forskel med. Fra venstre ses Anne-Grethe Vogn Larsen, Anne Marie Troensegaard, Paw Andersen, Dorte Stenner samt Karin Larsen fra den ophørte husholdningsforening. (Avisudklip Ugeavisen)

Bestyrelsesmedlemmerne i den sidst siddende bestyrelse i Familieforeningen (husholdningsforeningen). De mødtes igen i 2015, 4 år efter foreningens ophør. Fra venstre ses Karin Larsen (formand), Anja Stenner Rasmussen, Karen Pedersen, Annemarie Høj, Aase Nørslund (suppl.) og Ruth Albertsen.

Foreningen havde en kassebeholdning på 40.000 kr. I vedtægterne stod der, at evt. overskydende midler skulle tilfalde velgørende formål til foreninger på Tåsinge. Der blev udtrukket 4 foreninger:

Det Danske Spejderkorps Tåsinge afdeling v/
Paw Andersen

Lundby Idrætsforening Tåsinge afdeling v/
Anne-Grete Vogn Larsen

Tåsinge Forenede Boldklubber v/Anne Marie
Troensegaard

Tåsinge Håndboldklub v/Dorte Stenner

Mon de 2 kvinder, Marie Skare og Augusta Rasmussen, kunne have forestillet sig, at den forening, som de startede i 1914, ville udvikle sig til foreninger, som gennem tiden har været med til at påvirke og inspirere så mange mennesker, især kvinder, men også mænd og børn. Foreningerne havde været med til at skabe kontakter i lokalsamfundet.

De kvinder, som havde været med i bestyrelserne, undervist i aftenskolen eller havde været leder i aftenskolen, kan godt klappe sig på skulderen og sige: »Vi gjorde det«.

Foreningen har ikke forandret sig, men tiden.

Kilder:

Protokoller og andet materiale opbevaret på Taasinge Lokalhistoriske Arkiv.

Birthe Christensen, forh. sygeplejerske, bosiddende og medhjælpende hustru på fødegården beliggende Skaregårdsvej 11, Skovballe, Tåsinge. Nu bosiddende på Sangdrosselvej i Landet, Tåsinge.

